

Negiranje genocida

Sabahudin Šarić

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti
i međunarodnog prava, Univerzitet u Sarajevu

Rezime

Još tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu i drugih ratova na području bivše Jugoslavije velikosrpska propaganda je, između ostalog, pokušavala da u svjetskim medijima pronađe one koji su svojim izjavama i pisanjima stajali na srpsku stranu i, na taj način, uklapali se u velikosrpsku ideološku matricu. Takva praksa je nastavljena i nakon ratova i stradanja. U tom kontekstu posebnu medijsku pažnju u Srbiji i među nacionalističkim krugovima privukla je knjiga Evarda S. Hermana i Dejvida Pitersona „*Politika genocida*“ za koju je predgovor napisao inostrani član Srpske akademije nauka i umjetnosti Noam Čomski. Ovaj rad se bavi analizom sadržaja ove knjige i ukazuje na beskurpulozne laži kojima se širom svijeta koriste negatori genocida u Bosni i Hercegovini.

Ključne riječi: genocid, politika genocida, silovanja, Srebrenica.

Uvod

JOŠ TOKOM AGRESIJE na Bosnu i Hercegovinu i drugih ratova na području bivše Jugoslavije velikosrpska propaganda, između ostalog, pokušavala je u svjetskim medijima pronaći one koji su svojim izjavama i pisanjima stajali na srpsku stranu i, na taj način,

uklapali se u velikosrpsku ideološku matricu. Tako smo mogli čuti kako različiti anonimusi osporavaju odgovornost Srbije za ratove, zločine, progone, logore i ističu ugroženost i stradanje Srba. Srbijanska javnost ostala je uskraćena za objektivne izvještaje i stavove najistaknutijih ličnosti svjetskog javnog mnijenja, medija i intelektualnih krugova koji su osuđivali srpske zločine i politiku Slobodana Miloševića.

Takva praksa nastavljena je i nakon ratova i stradanja. I mada je medijska blokada značajno probijena, a i u samoj Srbiji, pored malobrojnih dokazanih boraca za istinu, sve više javljaju se glasovi razuma, velikosrpska ideološka propaganda, sada zasnovana na negiranju svih zločina počinjenih u ime srpskog naroda i posebno genocida u zaštićenoj zoni UN-a Srebrenici, nastavlja se.

U tom kontekstu posebnu medijsku pažnju u Srbiji i među nacionalističkim krugovima privukla je knjiga Evarda S. Hermana i Dejvida Pitersona *Politika genocida*, za koju je predgovor napisao inozemni član Srpske akademije nauka i umjetnosti Noam Čomski. Knjizi je, pored prevođenja i objavljivanja na srpskom jeziku, neposredno nakon objavljivanja na engleskom jeziku (2010), posvećena značajna medijska pažnja, dok je Edvard Herman bio pozvan da gostuje u srbijanskim medijima. Tako i urednik srpskog prijevoda u izdanju *Vesna info d. o. o.* Slavoljub Kovačević, na samom početku ističe: "Uredništvo je dobilo ideju za štampu ove knjige slušajući emisiju "Atlantis" na Radio Beogradu 2, urednice Biljane Đorović".¹ Zahvaljujući internetu, uspjeli smo preslušati spomenute emisije i na taj način dobiti potpuniju sliku o mišljenju gospodina Hermana. Odlomci iz knjige koji se odnose na genocid u Bosni i Hercegovini postali su, preko noći, glavna referenca brojnih nacionalističkih sajtova i foruma u Srbiji. Stavovi autora knjige, barem što se tiče agresije na Bosnu i Hercegovinu i genocida u zaštićenoj zoni UN-a Srebrenici, u potpunosti odgovaraju stavovima velikosrpske ideologije i zasnovani su na istim premisama koje su prije svega i najznačajnije, nenaučne, neutemeljene, proizvoljne i predstavljaju već viđeno u velikosrpskoj propagandi.

Autori knjige iznose svoju "veliku" teoriju o genocidima u svijetu i američkoj imperijalnoj politici za koju, u nastavku, pokušavaju pronaći potvrdu i dokaze. Naravno, pošto se smatraju neprikosnovenim autori-

¹ Herman S. Edvard–Dejvid Piterson, *Politika genocida*; prevod na srpski jezik: Mirabo, Vesna info d. o. o., Beograd, 2010.

tetima “za sve”, oni nemaju potrebe da poštuju općeprihvaćene naučne uzuse i norme, terminologiju, metodologiju i ostvarena dosadašnja naučna saznanja, nego kreiraju svoje termine, metode i na osnovu njih izvode svoje zaključke koji se, naravno, uklapaju u teoriju koju su opet sami kreirali.

U ovom pregledu nećemo se baviti pitanjima s kojima nismo upoznati, a koja su sadržana u knjizi i u izjavama gospodina Hermana datim srbijanskim medijima. Predmet našeg interesiranja jesu stavovi autora koji se odnose na genocid u zaštićenoj zoni UN-a Srebrenici, a koji korespondiraju sa stavovima velikosrpskih ideologa i negatora genocida. No, krenimo redom.

“Podjela genocida”

Knjiga se općenito bavi kritikom i analizom američke dominacije u svijetu s posebnim osvrtom na genocid. Tako se na samom početku kaže: “Decenije pretnji i podmićivanja, ekonomskih sankcija, subverzija, terorizma i okupacija pokazuju kontinuitet politike američke elite. Nije ništa manje impresivan kontinuitet koji se može uočiti i u načinu na koji ovu politiku shvata ta elita, intelektualci bliski vlasti i mediji koji dnevno izveštavaju o njoj, i promišljaju ili ignorišu njene posledice.”²

Nesumnjivo, knjiga je prije svega posvećena američkoj publici jer su većini ljudi u svijetu poznate posljedice ovakve politike i dvostrukih standarda, posebno onima koji su je osjetili na svojoj koži. Zanimljivo je, naravno, kada o tome govore ugledni američki intelektualci i profesori koji, na ovaj ili onaj način, uživaju blagodati te politike. Otkrivajući “toplu vodu” o američkoj spoljnoj politici, citirajući sami sebe,³ autor(i) kažu: “Autori su prihvatili kao očiglednu i lako dokazivu istinu da su SAD ‘kao rezultat svog dominantnog položaja i sveobuhvatnih kontrarevolucionarnih napora, bili najvažniji pojedinačni podstrekač, organizator i moralna i materijalna potpora teških krvoprolića u godinama posle Drugog svetskog rata.’⁴”⁵

² Ibid, str. 13.

³ Čomski i Herman (Op. autora).

⁴ Noam Čomski i Edvard S. Herman, Kontrarevolucionarno nasilje: krvoproliće u činjenicama i propagandi (Andover MA: Warner Modular Publications, Inc., 1973) <http://web.archive.org/web/20050313044927/http://mass-multi-media.com/CRV>.

⁵ Herman S. Edvard–Dejvid Piterson, str. 17 i 18.

U nastavku se nudi podjela krvoprolića: “U skladu s tim, za osnovu ove studije uzeta je podjela na četiri kategorije krvoprolića: *konstruktivna, benigna, zlikovačka i mitska* (potkategorija *zlikovačkih*). Krvoprolića koja su počinile same Sjedinjene Američke Države, ili koja doprinose njihovim neposrednim i krupnim interesima jesu *konstruktivna*, ona počinjena od strane saveznika ili klijenata *benigna*, a ona koja su izvršile države koje su meta Amerike *zlikovačka* su, odnosno *mitska*. Očigledno, upotreba ovih termina delom je ironična, a delom ozbiljna. Uprkos tome, studija je imala cilj da razotkrije nešto suštinsko, ali neizrečeno, o politici krvoprolića i podlosti koja se vezuje samo za neka od njih, odnosno kako američka vlada i mediji procenjuju krvoprolića, s obzirom na to ko je odgovoran za njihovo izvršenje.”⁶

Slijede primjeri vezani za rat u Vijetnamu, Indokini, Istočnom Timoru, Kambodži, koji se karakteriziraju kao *konstruktivni* genocid odnosno genocid koji je bio u interesu Amerike. U konstruktivne genocide ubrajaju se i sankcije nametnute Iraku, kao i invazija i okupacija Iraka.

U *zlikovačke* genocide ubrojani su zločini u Darfuru u Sudanu, Bosni i Hercegovini, Kosovu, Ruandi i Kongu. Dakle, radi se o zločinima koje su počinile države koje su meta Amerike i, prema autorima, oni se od strane Amerike tretiraju kao zlikovački.

"Građanski ratovi"

Dio knjige koji govori o Bosni i Hercegovini prepun je proizvoljnih zaključaka, konstrukcija, neutemeljenih i nenaučnih tvrdnji. Autori valjda smatraju da nema potrebe da se pozivaju na primarne naučne izvore, nego događaje u Bosni i Hercegovini tretiraju “odozgo”, kao da im je sve do u detalje poznato.

Tako na samom početku ovog dijela knjige kažu: “Tokom građanskih ratova koji su pratili razaranje Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije devedesetih godina prošlog veka – SAD, Nemačka, NATO i Evropska unija – svi su stali uz nacionalne manjine koje su tražile da se odvoje od jedinstvene federalne države i svi su bili protiv nacionalne grupe Srba koja je najduže istrajavala na očuvanju Jugoslavije.”

Autori bi trebali znati da je rušenje ustavnog poretka SFRJ, a time i njeno razaranje, započela upravo Srbija, koja je još 28. septembra

⁶ Ibid, str. 18.

1990. godine donijela novi Ustav u kojem dotadašnje autonomne pokrajine Vojvodina i Kosovo gube svoju autonomnost, iako im je bila zagarantirana Ustavom SFRJ, koji je još uvijek bio na snazi. “Također, prema članu 72. Ustava Republike Srbije iz 1990. godine: ‘Republika Srbija uređuje i obezbjeđuje: suverenost, NEZAVISNOST i teritorijalnu cjelokupnost Republike Srbije i njen MEĐUNARODNI POLOŽAJ i ODNOS S DRUGIM DRŽAVAMA i MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA’, kao i ‘ODBRANU i bezbjednost Republike Srbije’ (‘oružanim snagama kojima u miru i ratu rukovodi Predsjednik Republike Srbije’, član 83 Ustava).⁷ Shodno tome, članom 135. stav 2. Ustava Srbija se sama izuzima iz pravnog sistema SFRJ, za nju od tada zakoni SFRJ više ne važe. Tom odredbom se predviđa PRAVO Srbije da, po svojoj volji, ‘poštuje’ savezne zakone jedino onda ‘kada joj je to u interesu’. U pravu je ova klauzula poznata kao klauzula ‘si volam’ (ako hoću) i ima dejstvo da poništava svaku obavezu preuzetu pod ovim uslovom. Prirodno, ako imam pravo da radim ‘šta hoću’, onda nemam nikakvu obavezu. Ubrzo zatim, dosljedna svojoj nezavisnosti i suverenosti, Srbija donosi niz zakona iz nadležnosti nekadašnje federacije kojima uređuje sopstvenu kreditnu i monetarnu politiku, sopstvenu politiku kontrole cijena, uvodi dažbine na robu iz inostranstva (i nekadašnjih republika SFRJ), naplaćuje sopstvene carine itd. i ukida niz zakona kojima je svrha provođenje nekadašnjeg saveznog zakonodavstva. Po zakonima SFRJ (koju tobože brani sam Milošević) i srpski Ustav i srpsko zakonodavstvo tog vremena predstavljali bi najteža krivična djela. Ali, Srbija je donošenjem tog Ustava postala suverena i nezavisna i time izuzeta iz jurisdikcije bivše SFRJ, pa ta djela niko nikada nije ni mogao da procesuiru.”⁸ Pored toga Slobodan Milošević još 16. marta 1991. godine izjavio je: “Jugoslavije više nema i ne priznajemo savezne organe i njihove odluke”.⁹ Po primjeru Srbije, Slovenija u decembru 1990, i Hrvatska u maju 1991. godine, dakle nakon Srbije, donose svoje

⁷ Ustav Republike Srbije 1990.

⁸ Srđa Popović za Oslobođenje i E-novine; http://republikabih.net/content/Jugoslaviju_je_razbio_SlobodanMilosevic.htm, posljednji pregled stranice: 05. 01. 2011; <http://www.camo.ch/PDFO/AGRESIJA%20NIJE%20GRADJANSKI%20RAT%20-%20Prof.%20Hamdo%20Camo.pdf>; posljednji pregled stranice 05. 01. 2011.

⁹ Ilija Radaković, *Besmislena YU ratovanja*, Društvo za istinu o antifašističkoj narodno-oslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji (1941–1945), Beograd, 1997, str. 259.

nove ustave.

Isto tako, da su autori pogledali Ustav SFRJ, vidjeli bi da su Hrvati, Slovenci, Muslimani i drugi narodi ravnopravni narodi u SFRJ, a ne nikakve nacionalne manjine iza kojih su stale SAD, Njemačka, NATO i Evropska unija. Dakle, svaki ozbiljni istraživač koji se bavio raspadom SFRJ zna veoma dobro da Srbi nisu “najduže istrajavali na očuvanju Jugoslavije”. O tome postoji mnogo više argumentiranih dokaza koji su, na adekvatan način, predstavljeni u djelu prof. dr. Smaila Čekića *Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu*.¹⁰

Naravno, najozbiljnija tvrdnja iznesena u navedenoj rečenici odnosi se na “građanske ratove koji su pratili razaranje Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije”. Zaista od autora ovog kalibra ne očekuje se da prave takve kardinalne propuste. Floskulu o “građanskim ratovima” mogu plasirati samo krajnje neupućeni ili oni koji su očigledan instrument velikosrpske ideološke propagande. Definicija agresije, prema Ujedinjenim nacijama, je sljedeća: “Agresija je napad jedne države na drugu uz upotrebu vojne sile, paravojnih snaga ili vojnih snaga stacioniranih sporazumno na teritoriji napadnute zemlje s ciljem rušenja njenog državnog integriteta, nezavisnosti i suvereniteta.”¹¹ Međunarodnim priznanjem 6. aprila 1992. godine RBiH priznata je od strane UN-a kao pravni i politički subjekt, s priznatim granicama, teritorijalnim suverenitetom i integritetom. Do tog dana svi ratni sukobi na teritoriji Bosne i Hercegovine spadaju u formu unutrašnjih sukoba tadašnje Jugoslavije. Zato bi, da nije uslijedilo međunarodno priznanje, agresija na Bosnu i Hercegovinu ostala u okvirima građanskog rata u Jugoslaviji, a upotreba JNA dobila bi legitimitet smirivanja ‘unutrašnjega konflikta’.

Pored toga, Savezna republika Jugoslavija (Srbija i Crna Gora) od 1992. do 2002. godine finansirale su pripadnike Vojske Republike Srpske preko, za to oformljenog, Tridesetog kadrovskeg centra. O tome Bojan Dimitrijević, pomoćnik ministra odbrane Srbije (2002–2004 i (2007–2008). godine kaže: “Trideseti kadrovski centar je jedna specifična

¹⁰ Također vidjeti u: Ivan Stambolić, *Put u Bespuće*, Radio B-92, Beograd, 1995, str. 19; Bogić Bogičević, *Rat je bio planiran*, u: Fadil Ademović, *JNA – Beznađe zla*, Međunarodni centar za mir, Sarajevo, 1997, str. 31.

¹¹ http://www.camo.ch/agresija_nije_gradjanski_rat.htm; posljednji pregled: 05. 01. 2011. Detaljnije o formiranju i djelovanju Tridesetog kadrovskeg vidjeti u: Dani, br. 630, 10. Juli 2009.

ustanova, koja je formirana radi obezbeđenja statusnih potreba, ljudi koji su ratovali, odnosno bili pripadnici Vojske Republike Srpske, a formiran je i Četrdeseti kadrovski centar za potrebe statusnog obezbeđenja ljudi u srpskoj vojsci Krajine. Šta to znači? 1992. godine, kada je izbio rat u Bosni, doneta je odluka da se Jugoslovenska narodna armija gotovo ekspresno povuče na teritoriju Srbije i Crne Gore, ostalo je ljudstvo na teritoriji Republike Srpske, na teritoriji Republike Srpske Krajine i prosto za njihovo statusno obezbeđenje, za obezbeđenje njihovih plata, za obezbeđenje zdravstvenog osiguranja, za obezbeđenje stambenog poslovanja, za drugo obezbeđenje, koje sve spada u statusna pitanja ličnosti, formirana su tada. Formalno to znači da je određen deo sredstava, kroz vojni budžet Savezne Republike Jugoslavije, išao prema te dve države i to nije nikakva tajna.

Ratko Mladić je u to vreme general, koji prima generalsku platu u Vojski Jugoslavije, sve do marta 2002. kada je penzionisan ukazom predsednika Jugoslavije, Vojislava Koštunice.”¹²

Sve i da ne postoje ozbiljna pravna argumentacija i naučna istraživanja koja su utvrdila karakter rata u Bosni i Hercegovini, sada postoji zvaničan dokument Vlade Srbije kojim se potvrđuje da je na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine vođen međunarodni oružani sukob Srbije i Bosne i Hercegovine, koji sigurno ne može biti nazvan građanskim ratom.

U maju 1992. godine države Bosna i Hercegovina i Srbija bile su u međunarodnom oružanom sukobu, stoji u odgovoru Ministarstva pravde Srbije na prigovor odbrane Ejupa Ganića u postupku koji se vodio radi utvrđivanja legalnosti zahtjeva Srbije za izručenje funkcionera ratnog Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Srbija je tako prvi put zvanično priznala da je kao država učestvovala u ratu protiv Bosne i Hercegovine i to na teritoriji te susjedne države, što se može podvesti pod pojam agresije.

U stavu 2.1 podneska na 20 strana, koji je sud razmatrao 11. juna 2010, Vlada Srbije eksplicitno tvrdi da je u periodu kada se dogodio napad na kolonu JNA u Dobrovoljačkoj ulici u Sarajevu postojao međunarodni oružani sukob između dviju država: Bosne i Hercegovine i Srbije. Ovo je prvi put da se srpske vlasti zvanično koriste izrazom “međunarodni oružani sukob” pošto se od odgovornosti za ratna

¹² http://www.b92.net/info/emisije/reakcija.php?yyyy=2010&mm=12&nav_id=480312; posljednji pregled: 06. 01. 2011.

dešavanja u Bosni i Hercegovini Beograd dosada redovno ograđivao tvrdnjom da je na djelu bio građanski, etnički i vjerski sukob u kojem Srbija nije direktno učestvovala.¹³

Medijska pažnja Zapada

Sljedeća konstatacija autora glasi: “Ratovi u Bosni i Hercegovini (1992–1995) i na Kosovu (1998–1999) privukli su ogromnu pažnju u Sjedinjenim Američkim Državama i na Zapadu uopšte, potpomognuti osnivanjem Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju i njegovom odlučnom službom u ime NATO-a i njegovih jugoslovenskih klijenata (bosanskih Muslimana, Hrvata, Slovenaca, i kosovskih Albanaca), a protiv demoniziranih Srba. Pošto su NATO sile podržavale pa čak i vodile ratne operacije, a kako je bilo značajnog etničkog čišćenja i etničkog ubijanja – prirodno je da su izrazi ‘etničko čišćenje’, ali i ‘masakr’ i ‘genocid’ brzo bili primenjeni na ratne operacije Srba.”¹⁴

Koliko je rat u Bosni i Hercegovini (1992–1995) privukao pažnju u SAD-u i na Zapadu uopće pitanje je za “unutrašnju” upotrebu u tim zemljama. Činjenica je da su je žrtve srbijansko-crnogorske agresije na Bosnu i Hercegovinu osjetile samo na taj način što im je od strane istih tih “saveznika”, prvo, uveden embargo na oružje, a zatim mirno posmatran genocid koji su eufemistički, da bi umirili svoju savjest, nazvali etničkim čišćenjem. Ali, prvo da vidimo kako je zabrinuti Zapad tretirao svoje “jugoslovenske klijente”, bosanske Muslimane.

Dok su kolebanja oko vojnih udara mučila Pentagon, američki saveznici u Evropi su povukli potez koji će mnogi proglasiti kontroverznim. Velika Britanija i Francuska, a pridružila im se i Amerika, progurale su kroz Vijeće sigurnosti UN-a rezoluciju o uvođenju embarga na uvoz oružja na teritoriju bivše Jugoslavije. To su objasnili očekivanjem da će, samim tim što će vremenom na ratištu biti sve manje oružja, biti i sve manje sukoba. Ističući da su “bosanski Srbi već bili naoružani do zuba, pošto ih je snabdjela Jugoslovenska armija i nikakav uvoz im nije bio potreban”, Autor zaključuje da je “rezolucija praktično pogodila samo bosansku vladu koja nije imala vojsku i zato nije mogla uspješno da se brani” i citirajući Aliju Izetbegovića, koji je juna 1992. tvrdio da “ima

¹³ <http://www.e-novine.com/region/region-tema/38111-Srbija-priznala-bila-ratu.html>; posljednji pregled: 06.01. 2011.

¹⁴ Herman S. Edvard–Dejvid Piterson, str. 17 i 18.

stotine hiljada sposobnih mladih ljudi spremnih i željnih da se bore, ali su oni, nažalost, nenaoružani”.¹⁵

O tome je otvoreno progovorio sada bivši američki predsjednik Bil Klinton (Bill Clinton). U vijesti koju je objavila FTV, a zatim i svi mediji u regionu kaže se: “Bosna i Hercegovina u proteklom ratu ostala je bez prave pomoći zbog straha Evrope od muslimanske države na njenom tlu!”

Ovo je jedno od priznanja bivšeg američkog predsjednika Bila Klintona, koje je dao povjesničaru Tejloru Brenču (Taylor Branch). Brenč to objavljuje u knjizi koja je nastala na osnovu privatnih razgovora s Klintonom tokom njegovih dvaju mandata u Bijeloj kući.

Za razliku od susjeda Srbije i Hrvatske, većinsko muslimansko stanovništvo u Bosni i Hercegovini bilo je izolirano i bez pristupa naoružanju, navedeno je u prvom poglavlju Brenčove knjige.

Klinton je rekao da su evropski saveznici blokirali ukidanje embarga, pravdajući svoja protivljenja, kako je rečeno, mogućim humanitarnim razlozima. Smatrali su da će dodatno naoružanje samo rasplamsati krvo-proliće, ali su neslužbeno, naveo je Klinton, ključni saveznici prigovarali kako bi nezavisna Bosna i Hercegovina bila “neprirodna” kao jedina muslimanska država u Evropi. Da stvari budu gore, dodao je Klinton, pojedini evropski saveznici odbili su brojne alternative, predstavljajući ih kao opasnost za oko osam hiljada evropskih mirovnjaka raspoređenih u Bosni i Hercegovini radi osiguravanja isporuke humanitarne pomoći.

Brenč navodi da je Klintonu rekao kako je šokiran takvim cinizmom koji liči na diplomaciju “žmirenja na jedno oko” prema patnjama evropskih Židova tokom Drugog svjetskog rata, a da je predsjednik samo slegnuo ramenima. Klinton je za francuskog predsjednika Fransoa Miterana (Francois Mitterrand) kazao da je bio posebno bezobziran kada je rekao da muslimanskoj državi nije mjesto u Evropi.

Istovremeno, britanski dužnosnici govorili su o bolnoj ali, kako je rečeno, stvarnoj kršćanskoj Evropi. Nasuprot britanskim i francuskim stavovima, kazao je Klinton, njemački kancelar Helmut Kol (Helmut Kohl), među ostalim, podržavao je ukidanje embarga na oružje, što nije uspjelo jednim dijelom i zato što Njemačka nije imala mjesto u Vijeću sigurnosti UN-a.”¹⁶

¹⁵ <http://www.srpskadijaspora.info/vest.asp?id=7431>, zadnji pregled: 06. 01. 2011.

¹⁶ <http://www.balkan24.com/aktualnoindex/bih/852-clinton-embargo-na-oruje-nije-ukinut-jer-evropa-nije-eljela-muslimanku-dravu.html>; posljednji pregled 06. 01. 2011.

ICTY

Toliko o pažnji koju je rat u Bosni i Hercegovini privukao u Americi i na Zapadu. Što se tiče Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju i njegovoj “odlučnoj” službi, najbolje govori način njegova nastanka i stavovi vezani za njega. O tome svjedoči Florens Hartman (Florence Hartman) u svojoj knjizi *Mir i kazna*:

“Velike su sile stvorile na papiru gotovo idealno sudište. Što, paradoksalno, dokazuje da nisu nikada mislile da će ono jednoga dana i proraditi. O tome svjedoči Madeleine Albright: “Lako je bilo izglasati Rezoluciju, ali tada nitko nije zamišljao da bi takav Tribunal mogao jednog dana profunkcionirati. Svi su mislili da nikad neće biti optuženih, ni procesa. Čak su i najoptimističniji prihvaćali da neće nikada biti presuda, nikada izricanja kazne.”

‘Položili smo zakletvu 17. novembra i odlučili smo početkom decembra otići kući’, prisjeća se talijanski sudac Antonio Cassese, prvi predsjednik Tribunala. ‘Postojali su samo suci, ništa drugo (...) U početku nismo imali ni proračun. Ujedinjeni narodi našli su malo novca, nešto sasvim malo za sljedeća tri mjeseca, kao kad se daje djetetu uz preporuku da ne potroši sve odjednom. Kako pokrenuti sud kad ne možete ni zaposliti ljude?’ dodaje njegova američka kolegica, Gabrielle Kirk McDonald.¹⁷ Budući da se Generalni sekretarijat UN-a nije pobrinuo da deblokira sredstva, ova mlada institucija živela je uglavnom od poklona. Dve muslimanske zemlje, Malezija i Pakistan, dale su dva, odnosno milion dolara, što je činilo glavninu dobrovoljnih doprinosa.¹⁸ A Južnoafrikanac Richard Goldstone, prvi tužitelj ICTY-a dodaje: ‘Kad sam stigao u Sud, u augustu 1994, dvorane su bile prazne, bilo je samo nekoliko stolaca i stolova. Čak i oni s najboljim namjerama prekrížili su Tribunal, da i ne govorim o protivnicima pravosuđa.’ Nikada nije bilo volje za stvaranjem učinkovita i samostalna pravnog instrumenta, a kredibilitet slatkorječivih proglašenja zapadnih vlasti o bezrezervnoj podršci borbi protiv nekažnjivosti vrlo je mali. Ma kako odvažno izgledala, ova gesta samo je krinka koja skriva hipokriziju velikih sila, kojima se žuri da

¹⁷ Florens Hartman, *Mir i kazna*, internet izdanje, <http://www.scribd.com/doc/24916828/FlorenceHartmann-Mir-i-Kazna>; posljednji pregled: 06. 01. 2011.

¹⁸ http://www.danas.rs/danasrs/feljton/haski_sud_u_pocetku_ziveo_od_poklona.24.html?news_id=98473&action=print; posljednji pregled: 06. 01. 2011.

na najjeftiniji način olakšaju savjest na koju ih upozorava njihovo javno mnijenje, duboko potreseno zločinima čiji opseg i strahota zaslužuju odgovor. Ovaj sud, koji donosi toliko nade, za osnivače je samo izvor koristi. Zastor nad nemoći, podlosti i nesposobnosti velikih demokracija da zaustave čovjeka koji surovim kampanjama etničkog čišćenja, u srcu Europe i pred očima međunarodnih kamera, obnavlja najgora sjećanja iz Drugog svjetskog rata.”¹⁹

Dakle u augustu 1994. godine, iako je formiran u prvoj polovini 1993, sud je bio samo dekor koji je služio za umirivanje savjesti zapadnih sila. Treba li podsjećati autore knjige *Politika genocida* da su u to vrijeme bosanski Srbi, potpomognuti od strane Srbije, na sve moguće načine, ili kako oni kažu “demonizirani Srbi”, “etnički očistili” 70% teritorije Bosne i Hercegovine, međunarodno priznate države. Ili im je žao što se nisu ispunila očekivanja Zapada. Jer, kako kaže Roj Gutman: “Pravovremena i odlučna akcija u Bosni je izostala i zbog uvjerenja koje je tada vladalo na Zapadu o tome kako će Srbi, zbog ogromne vojne premoći, vrlo brzo osvojiti sve što žele i završiti rat.”

“Etničko čišćenje”

Autori u nastavku ističu: “Kako je bilo etničkog čišćenja i etničkog ubijanja – prirodno je da su izrazi ‘etničko čišćenje’, ‘masakr’ i ‘genocid’ brzo bili primijenjeni na ratne operacije Srba.”

Autori knjige *Politika genocida* trebali bi se zapitati otkud da se baš tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu počeo koristiti izraz “etničko čišćenje”. “Umjesto da koriste termin genocid koji je poznat, definisan i priznat u međunarodnom pravu vještim diplomatskim frazama i verbalnim osudama zločina, u upotrebu je uveden, do rata u Bosni i Hercegovini nepoznat i pravno nepriznat i nesankcionisan, pojam ‘etničkog čišćenja’”.²⁰

Komentirajući odluku ICJ-a u tužbi Bosne i Hercegovine protiv Srbije za genocid, Gregori Stenton (Gregory Stantone), stručnjak za međunarodno pravo i direktor grupe Genocide Watch istakao je “da je pogrešno u odluci i to što nije uspostavljena veza između tzv. etničkog

¹⁹ Florens Hartman, *Mir i kazna*, internet izdanje, <http://www.scribd.com/doc/24916828/FlorenceHartmann-Mir-i-Kazna>; posljednji pregled: 06. 01. 2011.

²⁰ <http://www.pulsdemokratije.ba/index.php?a=pdf&l=bs&id=126>; posljednji pregled: 07. 01. 2011.

čišćenja, što je novi termin u sociološko-pravnoj terminologiji, i genocida, kada je etničko čišćenje Miloševićev termin i eufemizam za genocidne masakre kojima je cilj očistiti populacije s određenog teritorija. Legitimizirati termin koji je izmislio jedan od počinitelja zločina, a što se dogodilo, izuzetno je pogrešno.”²¹

Da li je “prirodno” da su izrazi “etničko čišćenje”, “masakr” i “genocid” brzo bili primijenjeni na ratne operacije Srba?! Kako može biti prirodno da se nekome pripisuju najteži zločini ako ih nije počinio?

Međutim, autori, i pored postojanja nebrojenih dokaza, presuda ICTY-a i brojnih svjedoka, i dalje negiraju genocid u Bosni i Hercegovini što je svojevrsna kultura negacionizma koja iziskuje zakonsko sankcioniranje.

A šta su bile stvarne namjere agresora na Bosnu i Hercegovinu svjedoče i izvodi iz Mladićevih dnevnika objavljenih 2010. godine. “Ubiti 50.000 muslimana više, ne bi vodilo ničemu. Nadoknadićemo to kasnije. Naš pravi prioritet je rešiti se muslimanskog naroda... Muslimani su nama i Hrvatima zajednički neprijatelj, moramo ih saterati u čošak iz koga više neće moće da se mrdnu”, prenosi italijanski list *Republika* izvode iz dnevnika koje je Mladić pisao 1992–1995. godine, tokom rata u Bosni i Hercegovini.²²

Koncentracioni logori i silovanja

“Primetna inflacija optužbi protiv srpskog nasilja i zla (uz smanjivanje nasilja koje su vršili NATO klijenti), izmišljeni koncentracioni logori (sic!), “logori za silovanje” i slične analogije sa nacističkim logorima, naveli su potpukovnika Džona Sreja, bivšeg šefa američke obavještajne službe u Sarajevu, da još pre završetka rata izađe u javnost sa optužbom da ‘Amerika nije tako patetično prevarena još od vremena kada je Robert Maknamara pospešio eskalaciju Vijetnamskog rata...’” sljedeće su riječi autora knjige *Politika genocida*.

Dok sam čitao ove riječi, zapitao sam se šta bi se desilo s gospodom Hermanom i Pitersonom da su ovako nešto napisali o stradanjima Jevreja u Drugom svjetskom ratu. Na ovakvom bezočnom odnosu prema

²¹ <http://www.bosnjaci.net/prilog.php?pid=14637>; posljednji pregled: 07. 01. 2011.

²² <http://www.nadlanu.com/Dynamic/Novosti,intItemID,179193,intCategoryID,123.html>; posljednji pregled 07. 01. 2011.

žrtvama srpskih koncentracionih logora i silovanja pozavidjeli bi im i najveći fašisti. Čak ni haški branitelji bivših upravitelja i stražara u tim logorima nisu se nikada pred Tribunalom usudili osporiti njihovo postojanje ni zločine koji su u njima izvršeni. Međutim, ako autore *Politike genocida* sreća posluži, zbog ovakvih stavova, smiješi im se i članstvo u Srpskoj akademiji nauka i umjetnosti.

No, da kažemo nešto i o “izmišljenim koncentracionim logorima” i “logorima za silovanje” i kako su bosanski muslimani “uživali” privilegiju jer su “NATO klijenti”. Naravno, ovdje ćemo navesti riječi Roja Gatmana (Roy Gutman), čovjeka koji je i probio medijsku blokadu vezanu za koncentracione logore. On u svojim izjavama ukazuje i na to koliko su bile “efikasne” obavještajne službe na koje se autori knjige pozivaju. Gatman u svom intervjuu za Dane kaže: “Uspostava sistema koncentracionih logora, sistematsko, organizirano i masovno kršenje svih međunarodnih normi za zaštitu ljudskih prava – sve je to dočekano zatvaranjem očiju i to od strane najvažnijih zemalja svijeta, kako Sjedinjenih Država, tako i ostalih članica NATO-a. Jedini koji su zbilja bili uznemireni i pokušali alarmirati javnost bili su ljudi iz nevladinih organizacija, iz Human Rights Watcha, Amnesty Internationala, Međunarodnog Crvenog križa i ljudi iz medija... Zapadne vlade, počevši od vlade Sjedinjenih Država, kao da namjerno nisu željele znati šta se dešavalo u Bosni. Pa, NATO je u to vrijeme isključio dio svojih radara i dio sistema za prikupljanje obavještajnih podataka!”²³

Toliko o Hermanovu i Pitersonovu izvoru informacija potpukovniku Džonu Sreju (John S.), bivšem šefu američke obavještajne službe u Sarajevu, koji je ustvari samo mogao biti zadužen da ne vidi logore, ono što je najveći dio čovječanstva vidio. Sada jednostavno treba postaviti pitanje da li da vjerujemo svojim očima ili gospodi Hermanu, Pitersonu, Sreju...?

Gatman u nastavku kaže: “A zašto je ono o čemu smo mi izvještavali promaklo našim vladama? Zato što su one pred tim događajima namjerno zatvarale oči! Ako se za takvo ponašanje, i to s punim pravom, može optužiti vladu Sjedinjenih Država, pa šta tek onda reći za njene evropske saveznike, osim da su se ponijeli još gore. Bili su mnogo bliži mjestu događaja, hiljade bosanskih izbjeglica svakodnevno se slijevalo u njihove zemlje, a oni nisu bili u stanju tim istim ljudima postaviti najjednostavnije i najlogičnije pitanje: ‘Zašto ste postali izbjeglice?’

²³ Dani, broj 166, 4. august / kolovoz 2000.

Oni to tada jednostavno nisu htjeli znati.”²⁴ Ovo je dobro uputstvo za metodologiju istraživanja i za autore knjige *Politika genocida*. Jer, zaista, da ih je zanimala istina, mogli su jednostavno naći na hiljade izbjeglica i bivših logoraša iz Bosne i pitati ih kako i zašto su došli u Ameriku?

Što se tiče silovanja, koje autori *Politike genocida* stavljaju u navodne znake, Udruženje *Žene žrtve rata*, potpomognuto finansijski od Evropske unije, realiziralo je projekt *Poboljšanje položaja žena žrtava rata u bh. društvu* i uspješno izraditi bazu podataka s imenima preko 25.000 silovanih žena. Projekt je realiziran kroz izjave 2.707 žena koje su svjedočile o svom i silovanju drugih žena, i na osnovu tih izjava došlo se do podatka od preko 25.000 žena koje su silovane. Anketom su bile obuhvaćene žene svih nacionalnosti, a rezultati su pokazali da su od silovanih žena čak 95% Bošnjakinje. Međutim, ovaj broj nije konačan i nije stvaran.

Udruženje *Žene žrtve rata* bilježi (zaključno sa augustom 2008. godine) u svojim dokumentima da je najmlađa silovana Bošnjakinja bila djevojčica od 11 godina, a najstarija žena od 65 godina, mada neki drugi podaci i svjedočenja govore i o silovanju djevojčica mlađih od 10 godina, i starica preko 70 godina.²⁵ Pametnom je i ovaj dokaz dovoljan.

“Istraživanja” o broju žrtava

Slijedi daljnji tekst u knjizi *Politika genocida* u kojem se kaže: “Vođe bosanskih Muslimana počele su da šire optužbe za 200.000 mrtvih početkom 1993, samo devet meseci nakon početka ovog građanskog rata. Ova i veće cifre brzo su ušle u medije, podržavajući optužbe za genocid i pravdajući pozive na stranu intervenciju u cilju zaštite bosanskih Muslimana. Međutim, ova optužba je pala 2005–2007, kada su dve različite studije, jedna koju je naručio sam Tribunal, a druga koju je naručila norveška vlada, zaključile da je broj žrtava u bosanskom sukobu, bio oko sto hiljada, uključujući civilne i vojne žrtve svih sukobljenih strana. Zbog njihovih izvora, ovi nalazi se nisu mogli lako odbaciti i ismejati kao ‘poricanje holokausta’ ili ‘revizionizam’, ali su samo diskretno objavljeni u zapadnim medijima, sporo zamenjujući mnogo veće cifre od dvesta do dvesta pedeset hiljada, i to bez analiza ili objašnjenja za

²⁴ Ibid.

²⁵ http://www.armijabih.com/index.php?option=com_content&view=article&id=105%3A%20podatci-o-silovanju&catid=39%3A%20genocid&Itemid=59; posljednji pregled: 01. 02. 2011.

prethodno lakoverno prihvatanje neverovatnih i neproverenih tvrdnji bosansko-muslimanske propagande.”²⁶

I ovi stavovi autora knjige predstavljaju pravu tiradu velikosrpske propagande.

Nemamo se ovdje namjeru baviti onima koji su procijenili broj žrtava na 200.000 i više. Bitno je samo naglasiti da se ne radi o “optužbama” koje su počele širiti “vođe bosanskih muslimana” jer su procjene o broju žrtava iznosili strani istraživači i autori, o čemu je detaljno pisao prof. dr. Smail Čekić u svojoj studiji *Istraživanja žrtava genocida, sa posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu*.²⁷

Zanimljivo je da autori *Politike genocida* ne prihvataju nijedno istraživanje i procjenu broja žrtava osim onoga koje je naručio “sam Tribunal” mada, kako sami tvrde na stranama 17 i 18 knjige, njega karakterizira “odlučna služba u ime NATO-a i njegovih jugoslovenskih klijenata (bosanskih Muslimana, Hrvata, Slovenaca, i kosovskih Albanaca), a protiv demoniziranih Srba.” Dakle, aktivnost Tribunala prihvatljiva je ili neprihvatljiva u zavisnosti od toga kako to odgovara autorima, a ne da li se radi o činjenicama ili istini.

Sada da vidimo kakva su to istraživanja koja su privukla pažnju autora *Politike genocida* i koja oni jedino smatraju relevantnim.

Detaljnu naučnu analizu (a ne propagandno-ideološku poput autora *Politike genocida*) istraživanja dr. Ewe Tabeau i dr. Jakuba Bijaka, čiji su rezultati predstavljeni u tekstu “Smrti povezane sa ratom u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini 1992–1995: Kritika prethodnih procjena i nedavnih rezultata”, sačinio je prof. dr. Smail Čekić u knjizi *Istraživanje žrtava genocida, sa posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu - Naučno-teorijska i metodološko-metodska pitanja i problemi*. Zainteresiranim preporučujem ovu analizu, a mi ćemo se ovdje osvrnuti samo na nekoliko stavova Ewe Tabeau i Jakuba Bijaka, koje su oni iznijeli o svom radu. Iako kažu da bi mogli tvrditi kako je njihova procjena “utemeljenija od ostalih”²⁸ Tabeau i Bijak dodaju da je još uvijek nekompletna i treba

²⁶ Herman S. Edvard – Dejvid Piterson, str. 46.

²⁷ Čekić, prof. dr. Smail, *Istraživanje žrtava genocida, sa posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu. Naučno-teorijska i metodološko-metodska pitanja i problemi*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, decembar 2007, str. 84–91.

²⁸ E. Tabeau – J. Bijak, “War-related deaths in the 1992–1995 armed conflict in Bosnia and Herzegovina a critique of previous estimates and recent results”, *European Journal*

je smatrati radom u razvoju. Ovi istraživači ne navode šta bi trebalo značiti “nekompletno” i “rad u razvoju”. Treba li istaći da ovi istraživači nisu vršili vlastito naučno–empirijsko istraživanje, pa čak ni pretežno naučno–empirijsko, već su se koristili, kako oni navode, **preuzetim** dostupnim i raspoloživim izvorima koje su oni selekcionirali, po njima poznatim kriterijima.²⁹ Ovo je izgleda metoda koja odgovara i gospodi Hermanu i Pitersonu, jer su se i oni vodili istom metodom “selekcije” izvora. Tabeau i Bijak također navode da: “Ovakav istraživački pristup je više restriktivan nego što je slučaj u uobičajenoj statističkoj ili akademskoj praksi i rezultira u prilično konzervativnim procjenama”,³⁰ dodajući da njihov istraživački pristup nema odlike “uobičajenog statističkog i akademskog rada”.³¹ Ako njihov rad nije “statističkog” i “akademskog” karaktera, što bi u ovom slučaju prije svega trebao biti, onda preostaje da se i okarakterizira kao “naručeni” i, dodali bismo, podoban.

Što se tiče drugog izvještaja koji je “naručila norveška vlada”, radi se o radu Udruženja *Istraživačko dokumentacioni centar* (IDC) pod vođstvom Mirsada Tokače. Detaljnu naučnu analizu izvještaja IDC-a “Gubici stanovništva u Bosni i Hercegovini 1992-1995” dao je prof. dr. Smail Čekić u gore navedenom djelu i mi se ovdje nećemo osvrnuti na sve detalje tih kvazinaučnih podataka kojima barata IDC te još neke institucije i pojedinci, posebno iz korpusa bosanskih Srba.

Dovoljno je ukazati samo na neke propuste:

“Ključna pogreška IDC Mirsada Tokače je u tome što njegovi ‘statistički podaci’ nisu rezultat vlastitog istraživanja, nego nekritičkog preuzimanja podataka iz različitih izvora, za koje i sam tvrdi da su nepouzdana, odnosno da im podaci nisu tačni, te ih, po nekim svojim kriterijima razvrstava, uglavnom, u jednu od dvije kategorije, što je, najblaže rečeno, neozbiljno. Pri tome, ni te dvije njegove kategorije nisu demografske kategorije u punom značenju te riječi, već se uz njih nalazi odrednica ‘status’ (‘status civil’ i ‘status vojnik’), što same žrtve ne definira na jasan i bezuslovan način. Kategorija Mirsada Tokače pod nazivom ‘status nepoznat’ u suprotnosti je sa odredbama međunarod-

of Population, Springer, 2005, str. 187–215. Autori su završili istraživanje sredinom 2003, str. 187.

²⁹ Čekić, nav. dj., str. 100.

³⁰ E. Tabeau – J. Bijak, nav. dj., str. 191.

³¹ Isto.

nog humanitarnog prava.”³²

IDC navedene rezultate ”svog” istraživanja objavio je neposredno uoči početka sudskog procesa po Tužbi Republike Bosne i Hercegovine protiv Srbije i Crne Gore pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu. Njegovim se podacima Pravni tim Srbije i Crne Gore, na čelu sa prof. dr. Radoslavom Stojanovićem, koristio kao argumentima u osporavanju ukupnog broja žrtava u Bosni i Hercegovini. Pravnom timu Srbije i Crne Gore naročito je bio značajan podatak navedenog udruženja o odnosu broja civilnih i ”vojnih” žrtava, preko kojeg su, pored ostalog, osporavali tezu o genocidu nad Bošnjacima.³³

Čak su i Patrick Ball, Ewa Tabeau i Philip Verwimp u svom mišljenju koje su od njih tražili IDC i ambasada Norveške i Švicarske u vezi s ”Bosanskom Knjigom mrtvih: ocjene baze podataka” IDC-a između ostalog istakli da ”broj od 96.895 **nije ukupan broj žrtava** u Bosni, kao što to, za razliku od autora, mnogi smatraju, već se navedeni broj **treba smatrati približnim minimalnom broju žrtava, a ne ukupnim brojem**”.

Oni su također istakli da ”statistika Baze podataka IDC-a o žrtvama prikupljena je iz različitih izvora, uglavnom, ”od pojedinačnih informatora, kao što su svjedoci, bliski rođaci, prijatelji, susjedi, itd., koji su dobrovoljno pružili ovu informaciju, ili iz općih izvora o žrtvama vezanim za rat, kao što su novinski izvještaji, knjige, liste nestalih lica, nevladine organizacije, vladini izvori itd.”. S tim u vezi, njihova ozbiljna kritika odnosi se na nedostatak – ”netraženje standardiziranih dokumenata” koji bi imali funkciju repera u provjeri izjava intervjuisanih. Dakle, kritika je s pravom usmjerena na odsustvo provjere pouzdanosti i vjerodostojnosti podataka koji se unose u bazu podataka.”³⁴

³² Čekić, nav. dj. str., 129.

³³ Nagorka Idrizović, ”Građanski rat na mala vrata”, *Prilozi za biografiju IDC, Oslobođenje*, 11. februar 2006, *Pogled*, str. 5. Intervjue i javno iznesene tvrdnje Mirsada Tokače o 93.837 ”ubijenih i nestalih” u Bosni i Hercegovini Pravni tim Srbije i Crne Gore je u paketu dokaznog materijala krajem januara 2006. dostavio Međunarodnom sudu pravde, sa ciljem da olakša pravni polažaj Srbije i Crne Gore u procesu pred Haškim sudom. Agent Srbije i Crne Gore, prof. Stojanović podatke Mirsada Tokače tretirao je kao relevantne i konačne, naročito u dijelu u kome se govori o odnosu ”vojnih” i civilnih žrtava (Azhar Kalamujić, ”Broj ubijenih ne mijenja dokaze o genocidu”, *Oslobođenje*, 10. februar 2006, str. 2, Sarajevo, 2006; www.icj_cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&code=bhy&case=91&k=f4).

³⁴ Čekić, nav. dj., str. 162 i 163.

Međutim, ovo nije zanimalo autore *Politike genocida* pa su samouvjerenom utvrdili kako “Zbog njihovih izvora, ovi nalazi se nisu mogli lako odbaciti i ismejati...”³⁵

Uostalom o kakvom se “kredibilnom” istraživanju IDC-a radi možda najbolje govori činjenica da su “Ambasade Švedske, Norveške i Švajcarske objavile da prekidaju finansijski podržavati rad Istraživačko dokumentacionog centra iz Sarajeva, zbog sumnje u zloupotrebu i pogrešno upravljanje dijelom doniranih sredstava.”³⁶ **Bosse Hedberg**, švedski ambasador u Bosni i Hercegovini izjavio je: “*Obavljene su revizije trošenja finansijskih sredstava naše zemlje u IDC-u. Tom prilikom utvrđena je određena nekonzistentnost u računima, zbog čega smo odlučili sve prijaviti Tužilaštvu BiH. Smatramo da je situacija vrlo ozbiljna. Također, odlučili smo suspendirati saradnju sa IDC-om i gospodinom Tokačom do otklanjanja navedenih sumnji.*”³⁷

“Masakr u Srebrenici”

Srebrenica je naravno nezaobilazna tema i autora *Politike genocida* kao uostalom i svih negatora genocida u Bosni i Hercegovini. Tako će oni reći da se genocid dogodio u “gradu Srebrenica” “zaboravljajući” da se genocid dogodio u Zaštićenoj zoni UN-a koja je, shodno tome, trebala biti zaštićena od strane UN-a, a ne prepuštena zlikovcima Ratka Mladića. Naravno, ključni argumenti vezani su za broj žrtava i licitiranje s njima. Tako oni, upoređujući žrtve u Iraku i Bosni, kažu: “Odnos broja žrtava u Iraku prema broju mrtvih muslimanskih civila u Bosni je 24 prema 1...”, zaboravljajući da je namjera ključni element koji genocid razlikuje od drugog zločina. Jer, počinio ne moraju imati namjeru da unište cijelu grupu. I uništenje samo jednog dijela grupe (takvog kao što su njeni obrazovani pripadnici ili pripadnici koji žive u istoj regiji), također je genocid. A iluzorno je porediti namjere Amerike u Iraku s namjerama Srba u Bosni. Međutim, ovakvo beskrupulozno licitiranje žrtvama od strane autora *Politike genocida* ispod svakog je ukusa i samo se može tretirati kao još jedno sredstvo negiranja najvećeg zločina u Evropi nakon Drugog svjetskog rata.

³⁵ Herman S. Edvard – Dejvid Piterson, str. 47.

³⁶ Radio Slobodna Evropa, http://www.slobodnaevropa.org/content/tokaca_donacije_istraga/1975900.html; posljednji pregled: 31. 01. 2011.

³⁷ *Dnevni avaz*, 4. 3. 2010.

Zaključak

Knjiga *Politika genocida* autora Edvarda S. Hermana i Dejvida Pitersona predstavlja još jedan primjer negiranja najtežih zločina i genocida koji su se desili u Evropi na kraju XX st. Ono što je indikativno za ovo negiranje genocida u Bosni i Hercegovini jeste da se stavovi u ovoj knjizi iznose paušalno, neutemeljeno i krajnje tendenciozno, što ukazuje do koje granice može ići bezobrazluk negatora genocida. Ovo je još indikativnije zbog činjenice da se radi o autorima koji su, zbog svojih profesija i pristupa informacijama, bili u mogućnosti da dođu do tačnih i relevantnih podataka o onome što se dešavalo u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine, posebno sada, 15 godina od okončanja agresije na Bosnu i Hercegovinu.

Činjenica da ovakva djela imaju publiku i prođu u svijetu samo još više ističe potrebu borbe za istinu i naučno predstavljanje i dokumentiranje objektivnih podataka o našoj skorijoj prošlosti.

Ne treba očekivati da će se velikosrpska ideologija i njeni trabanti koje pronalazi u svijetu odreći negiranja genocida u Bosni i Hercegovini niti odustati od svojih, sada već vjekovnih, velikosrpskih ciljeva ■

GENOCIDE DENIAL

Sabahudin Šarić

Summary

During the aggression against Bosnia and Herzegovina and other wars in the territory of former Yugoslavia, the Greater Serbian propaganda tried to identify in the international media those who made statements and wrote texts aligning them with the Serb side, thus fitting into the Greater Serbian ideological matrix.

This practice continued after the end of wars and plights.

In that context, *The Politics of Genocide* by Edward S. Herman and David Peterson, with foreword by Noam Chomsky, a foreign member of the Serbian Academy of Arts and Science, attracted particular attention by the media and the nationalist circles in Serbia.

This paper analyses the contents of the book and indicates the shameless lies used across the world by those who deny the genocide in Bosnia and Herzegovina.

Key words: genocide, politics of genocide, rape, Srebrenica.